

ورزشکاران ایرانی قربانی

محدودیت‌های ویزایی

**فرشید
فرحناکیان**
حقوقدان

منشور المپیک در اصول بنیادین خود (Fundamental Principles of Olympism) با صراحت اعلام می‌کند که ورزش یک حق انسانی است و هیچ ورزشکاری نباید به دلیل ملیت، سیاست یا شرایط ژئوپلیتیکی از رقابت محروم شود. واقعیت تجربه‌شده توسط ورزشکاران ایرانی در سال‌های اخیر، اما تصویر متفاوتی ارائه می‌دهد: ورزشی که قرار بود فراتر از سیاست باشد، در عمل به

میدان اعمال فشار سیاسی تبدیل شده است. اخیراً در موارد متعدد، ورزشکاران و تیم‌های ایرانی به دلیل محدودیت‌های ویزایی، تصمیم دولت‌های میزبان، یا ملاحظات غیرورزشی از حضور در مسابقات بین‌المللی بازمانده‌اند. این تصمیم‌ها اغلب با برجسب‌های «فنی»، «اداری» یا «امنیتی» توجیه می‌شوند؛ اما از منظر حقوق ورزش بین‌الملل، نتیجه چیزی جز نقض اصل دسترسی برابر و تبعیض عملی علیه یک ملیت خاص نیست.

کمیته بین‌المللی المپیک (IOC) بارها تأکید کرده که کشور میزبان در قرارداد خود موظف است ورود و صدور ویزای تمامی ورزشکاران واجد شرایط را بدون تبعیض تضمین کند. این تعهد نه یک توصیه اخلاقی، بلکه جزئی از قرارداد‌های رسمی میزبانی (Host City Contract) و الزامات فدراسیون‌های بین‌المللی است؛ بنابراین، هرگاه ورزشکار ایرانی صرفاً به دلیل ملیتش از رقابت محروم می‌شود، اصل بنیادین المپیک در عمل نقض شده است؛ حتی اگر هیچ‌کس رسماً واژه «تحریم» را به زبان نیاورد.

در این میان، اما بهای این نقض را نه دولت‌ها، بلکه خود ورزشکارانی می‌پردازند. محرومیت از حضور در رقابت‌های جهانی به معنای از دست دادن سهمیه المپیک، حذف از رنکینگ (رتبه‌بندی) بین‌المللی، نابودی سال‌ها تلاش حرفه‌ای و از دست رفتن فرصت دیده‌شدن در بالاترین سطح ورزش جهان است. این یک خسارت ساده ورزشی نیست؛ ضربه‌ای مستقیم به حق شغلی، آینده حرفه‌ای و کرامت انسانی ورزشکار است.

از نظر حقوقی، امکان اعتراض رسمی فدراسیون‌ها و طرح شکایت در دیوان داورِ ورزش (CAS) وجود دارد؛ اما تجربه نشان داده زمانی که موضوع به تصمیم‌های حاکمیتی مانند ویزا گره می‌خورد، حقوق ورزشکار در برابر قدرت دولت‌ها شکننده می‌شود. در نتیجه، ورزشکار اغلب در موقعیتی قرار می‌گیرد که نه عامل تصمیم است، نه مقصر آن و نه برخوردار از جبران واقعی خسارت.

پایامد این روند فقط فردی نیست؛ اعتبار، جایگاه و قدرت نرم ورزش ایران نیز به تدریج تضعیف می‌شود. حذف اجباری ورزشکاران ایرانی از رقابت‌های مهم، به کاهش حضور بین‌المللی، افت امتیازها و کم‌رنگ شدن نقش ایران در ساختار ورزش جهانی منجر می‌شود. خطر بزرگ‌تر آن است که این محرومیت‌ها به‌مرور عادی‌سازی شوند و تبعیض علیه یک ملیت در پوشش «تصمیم فنی» مشروع جلوه داده شود.

اگر اصول بنیادین منشور المپیک قرار است چیزی فراتر از یک آرمان تشریفاتی باشد، پرونده ورزشکاران ایرانی باید به‌عنوان یک آزمون واقعی برای صداقت نظام ورزش بین‌الملل تلقی شود. اصل «عدم تبعیض» یا یک تعهد لازم‌الزمان جهانی است؛ یا به شعاری تبدیل‌شده که در برابر سیاست، ویزا و فشار قدرت‌ها فرومی‌ریزد. در غیر این صورت، پیام روشن خواهد بود: نظام ورزش بین‌الملل دیگر میدان رقابت منصفانه نیست، بلکه صحنه‌ای است که در آن برخی ورزشکاران، صرفاً به دلیل پاسپورت‌شان، از قبل بازنده اعلام می‌شوند.

صدور روادید نباید چالش ورزش شود

حسن قشقاوی
عضو کمیسیون
سیاست خارجی
مجلس

اصولاً ورزش نباید با مسائل غیرمرتبط و سیاسی گره بخورد. شعار «جدایی ورزش از سیاست» بارها از سوی نهادهای بین‌المللی ورزشی مطرح شده و در این زمینه مباحث و تأکیدات فراوانی هم صورت گرفته است. بر همین اساس، شایسته نیست که چالش‌های سیاسی به مانعی برای فعالیت و حضور تیم‌های ورزشی کشورمان تبدیل شود.

از سوی دیگر، با وجود آنکه فرآیند صدور ویزا در کشورهای مختلف متفاوت است، این مسأله نباید مانعی برای حضور ورزشکاران در رویدادهای گوناگون ورزشی در سراسر جهان باشد و برای آنان مشکل‌آفرین شود. البته باید تأکید کرد که در برخی موارد، حتی کشورهایی که با جمهوری اسلامی ایران روابط مطلوبی در عرصه بین‌المللی دارند هم به دلایل فنی نتوانسته‌اند فرآیند صدور روادید برای ورزشکاران کشورمان را به سرانجام برسانند؛ موضوعی که لازم است از طریق رایزنی و تعامل سازنده برطرف شود تا ورزشکاران ایرانی بتوانند در کنار سایر ورزشکاران به رقابت بپردازند و از جایگاه ورزش ایران به‌خوبی دفاع کنند.

بدیهی است هرچه این ارتباطات قوی‌تر باشد، با تلاش سفرای جمهوری اسلامی ایران در محل مأموریت خود و همچنین پیگیری‌های وزارت امور خارجه، این‌گونه مشکلات با سهولت بیشتری حل‌وفصل خواهد شد؛ چرا که یکی از وظایف اصلی بخش کنسولی سفارتخانه‌ها، صدور ویزاست. بنابراین، هنگامی که ایران با کشوری روابط دیپلماتیک دارد، می‌توان از طریق رایزنی‌های وزارت امور خارجه، این چالش‌ها را برای تیم‌های ورزشی مدیریت و برطرف کرد.

وزارت امور خارجه در این زمینه، وزنه‌ای سنگین و تأثیرگذار برای حمایت از ورزشکاران و تسهیل حضور آنان در رقابت‌های بین‌المللی محسوب می‌شود. با این حال، علاوه بر این وزارتخانه، بخش روابط بین‌الملل فدراسیون‌های ورزشی نیز می‌تواند نقش مهم و گره‌گشایی ایفا کند. این بخش از فدراسیون‌ها با برقراری ارتباط و رایزنی با روابط بین‌الملل کنفدراسیون‌های آسیایی و فدراسیون‌های جهانی، قادر است مسیر صدور ویزای تیم‌ها را هموار سازد تا ورزشکاران ایرانی از حضور در میادین مهم آسیایی و جهانی بازمانند؛ چرا که مسئولان روابط بین‌الملل فدراسیون‌ها شناخت متقابلی از یکدیگر دارند و از طریق تعامل و ارتباط مؤثر می‌توانند امور را به‌درستی پیش ببرند.

گروه ورزشی/ در روزهای اخیر، برخی تیم‌های ورزشی برای حضور در رقابت‌های آسیایی و جهانی موفق به دریافت روادید از کشور میزبان نشده‌اند و این موضوع، فدراسیون‌های ورزشی را در مسیر اعزام ورزشکاران با چالشی متفاوت مواجه کرده است. هرچند در مواردی، برخی کشورها به دلیل مشکلات فنی و کنسولی در صدور روادید برای ورزشکاران کشورمان ناگام ماندند و بابت این مسأله به‌صورت رسمی از نمایندگان ایران عذرخواهی کردند، اما به نظر می‌رسد در برخی دیگر از کشورها، صدور روادید تحت تأثیر جهت‌گیری‌های سیاسی و

اهداف غیرورزشی قرار گرفته و عملاً از انجام آن خودداری شده است. این مسأله بار دیگر نشان داد که علی‌رغم شعارهای پرطمطراق درباره جدایی ورزش از سیاست، فشارهای سیاسی در عرصه ورزش کاملاً تعیین‌کننده بوده و شعار «جدایی ورزش از سیاست» بیش از آنکه جنبه اجرایی داشته باشد، به ابزاری تبلیغاتی تبدیل شده است.

با وجود این شرایط، مدیران فدراسیون‌های ورزشی بر اساس تقویم زمان‌بندی‌شده اعزام‌ها، با جدیت روند اعزام ورزشکاران را دنبال می‌کنند تا ملی‌پوشان ایران بتوانند در

مصطفی هاشمی طبا، رئیس پیشین کمیته ملی المپیک در گفت‌وگو با «ایران»:

جدایی ورزش از سیاست فقط روی کاغذ است

عدم صدور روادید تنها گوشه‌ای از دخالت سیاستون در حوزه ورزش است

پریسا غفاری / عدم صدور روادید برای برخی تیم‌های ورزشی، فرآیند اعزام ورزشکاران به‌منظور شرکت در مسابقات آسیایی و اروپایی را با مشکلاتی مواجه کرده و این نگرانی را در جامعه ورزش به وجود آورده است که آیا به‌رغم فشاری فدراسیون‌های جهانی بر اصل جدایی ورزش از سیاست، مسائل غیرورزشی و سیاسی می‌تواند مانع رقابت برابر ورزشکاران در رویدادهای بین‌المللی شود یا خیر. مصطفی هاشمی طبا، عضو اسبق کمیته بین‌المللی المپیک (IOC)، در گفت‌وگو با «ایران» در این باره می‌گوید: «ورزش به قدری طیف علاقه‌مندان گسترده‌ای دارد که حاکمان و سیاستمداران، از هر گروه و دسته‌ای در هر گوشه

این روزها برخی تیم‌های ورزشی مانند کشتی، دوچرخه‌سواری و تیراندازی با مشکل صدور روادید روبه‌رو شده‌اند. برای حل این‌گونه مشکلات چه‌باید کرد؟

متأسفانه موضوع گیری‌های سیاسی همواره در ورزش وجود داشته و گاه به واسطه این رفتارها، مشکلاتی برای ورزشکاران ما در رقابت‌های

علی کفایشان
دبیرکل اسبق
کمیته ملی المپیک

عدم صدور روادید برای تیم‌های ورزشی، چالشی لاینحل نیست. درست است که برخی کشورها بدون در نظر گرفتن اصل جدایی ورزش از سیاست، به‌واسطه شرایط خاص منطقه‌ای، از صدور روادید برای برخی ورزشکاران کشورمان به منظور حضور در رقابت‌های بین‌المللی و آسیایی خودداری می‌کنند، اما قطعاً این روند تداوم نخواهد داشت؛ چراکه حضور ورزشکاران کشورمان در رقابت‌های بین‌المللی، حق

رایزنی هدفمند و نتیجه بخش در عرصه جهانی

ورزشکاران به‌عنوان سفیران جمهوری اسلامی ایران در میادین بین‌المللی شناخته می‌شوند؛ ازاین‌رو، دستگاه دیپلماسی کشور باید با ایفای نقش مؤثر و کمک به رفع موانع موجود، شرایط لازم برای حضور آنان در رقابت‌های آسیایی و جهانی را فراهم کند. در مقطع کنونی، انتظار می‌رود دستگاه دیپلماسی با تعامل، رایزنی مستمر و پرهیز از ایجاد حاشیه‌های غیرضروری، مشکل صدور روادید تیم‌های ورزشی را حل‌وفصل کند؛ هرچند تاکنون در این زمینه موفقیت چشمگیری حاصل نشده است.

از سوی دیگر، زمانی که برخی کشورها قادر نیستند از مسیرهای دیگر به ایران فشار وارد کنند، عرصه ورزش را به‌عنوان ابزار فشار انتخاب می‌کنند. در این میان، ورزش کشور از بابت چالش رایزنی، از تعلل و کنندی عملکرد وزارت ورزش و جوانان نیز آسیب می‌بیند. فدراسیون‌هایی که دارای کرسی‌های بین‌المللی هستند، به‌طور حتم می‌توانند با تعامل و ارتباط مؤثرتر، روند امور را به نفع خود پیش ببرند و تردیدی نیست که اعمال نفوذ از طریق این کرسی‌ها می‌تواند

**حمایت
به‌موقع
باعث
می‌شود
ورزشکار
با روحیه و
اطمینان
خاطر
بیشتری در
مسابقات
حاضر شود.
ورزشکاری
که از
حمایت
برخوردار
نیاشد
دل‌قرص
نخواهد
شد**

آیا نفوذ چهره‌های تأثیرگذار ایرانی که دارای کرسی‌های بین‌المللی هستند، می‌تواند در این مسیر به ورزش ایران کمک کند؟

به دست آوردن کرسی‌های بین‌المللی کار آسانی نیست. اغلب افرادی که در کنفدراسیون‌های قاره‌ای یا فدراسیون‌های جهانی صاحب کرسی می‌شوند، تحت حمایت حکومت‌های قدرتمند جهان به این جایگاه می‌رسند. شرایط به‌گونه‌ای نیست که هر فردی صرفاً به دلیل جایگاه فنی یا ورزشی در رشته خود بتواند صاحب کرسی شود، بلکه شرایط بین‌المللی فعلی ایجاب می‌کند کشورهایی که از جایگاه سیاسی بهتری برخوردارند، بر این مسندها بنشینند. باید پذیرفت که میزان نفوذ سیاسی در ورزش، امروز بیش از گذشته شده است.

اما برخی تصمیم‌گیری‌ها در مسیر صدور روادید، برخلاف عرف بین‌الملل ورزشی، به مسائل سیاسی پیوند خورده است.

به‌نظر من مسائل بسیار بزرگ‌تر از آن است که افراد به‌تنهایی بتوانند آن را حل کنند. ورزش در تمام دنیا به سیاست گره خورده و نباید بیش از حد به شعار جدایی ورزش از سیاست دل خوش کرد. امروزه قدرت‌های برتر به‌طور کامل در کمیته بین‌المللی المپیک نفوذ دارند و به همین دلیل تغییر روند کنونی بسیار دشوار است. به اعتقاد من، «ورزش عاری از سیاست» شعاری است که سال‌هاست کمیته بین‌المللی المپیک، فیفا و سایر نهادهای جهانی در تلاش برای تحقق آن هستند، اما ورزش به‌عنوان پدیده‌ای جهان‌شمول با دامنه گسترده علاقه‌مندان، چنان ظرفیتی دارد که سیاستمداران در هیچ قسمتی از جهان نمی‌توانند از آن چشم‌پوشی کنند. دخالت‌هایی که گاه سازنده و کمک‌کننده به گاه توسعه ورزش کشورند، گاه به دلیل سوگیری‌های سیاسی، لطامت جبران‌ناپذیری به این پدیده جذاب اجتماعی وارد می‌کنند. بنابراین ایران باید

هر چند با پیگیری فدراسیون‌ها، حتی اگر حاساسیت‌هایی از سوی میزبان رقابت‌ها ایجاد شده باشد، به شرط آنکه کشور میزبان در زمره کشورهای متخاصم قرار نداشته باشد، این مسائل در مدت زمانی کوتاه قابل رفع است. البته در این میان، مشکلاتی نظیر قطع‌ی اینترنت نیز ممکن است گره‌هایی در روند کار ایجاد کند که آن هم با پیگیری وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک قابل حل خواهد بود. در نهایت در کنار تلاش و پیگیری نهادهای ورزشی، وزارت امور خارجه نیز می‌تواند از مسیر دیپلماسی و رایزنی‌های سیاسی نقش مؤثر و کمک‌برگری در حل این معضل ایفا کند.

آمادگی مجلس برای حل مشکل روادید ورزشکاران

می‌کنند. در این مسیر، وزارت امور خارجه و نهادهای مرتبط به‌راحتی می‌توانند با رایزنی، این مانع را از سر راه ورزشکاران ایرانی بردارند. تجربه نشان داده است تلاش‌های وزارت امور خارجه در برنگاه‌های مختلف مشکل گشا بوده و اکنون نیز می‌تواند کمک حال جامعه ورزشی باشد. اگرچه این وزارتخانه برای حل مشکلات کم‌کاری نمی‌کند، اما شرایط فعلی ویژه است و وحدت رویه بهترین راه‌حل برای رفع این مشکل محسوب می‌شود. از سوی دیگر اهمیت دارد فدراسیون‌ها نیز با فدراسیون‌های جهانی، خود به‌صورت مستمر لابی و رایزنی کنند. فدراسیون‌ها به‌عنوان اعضای فدراسیون‌های جهانی، موظفند به حل مشکلات اعضای خود متعهد باشند، اما نکته کلیدی، استمرار ارتباط، رایزنی و لابی مؤثر فدراسیون‌های ورزشی با فدراسیون‌های جهانی است. فراسکسیون ورزش نیز تلاش می‌کند برای کمک به ورزش گام‌های مؤثری بردارد. احتمالاً در جلسه آینده درباره مکاتبات با بخش بین‌الملل پارلمان‌های کشورهای و نهادهای بین‌المللی بحث خواهد شد تا رفتار برخی کشورها به اطلاع پارلمان‌ها برسد و همزمان برای کمک به حل مشکلات رایزنی‌های لازم انجام شود.

عباس موفی
عضو فراکسیون
ورزش مجلس

با وجود اینکه شعار همه نهادهای بین‌المللی ورزش، سیاسی نبودن ورزش است و آنها با قاطعیت موضوع «جدایی ورزش از سیاست» را به‌عنوان یک اصل کلیدی در حوزه تصمیم‌گیری قلمداد می‌کنند، در عمل می‌بینیم که چنین اتفاقی به وقوع نمی‌پیوندد و در برخی مواقع تأثیرات سیاسی به‌وضوح در عملکرد فدراسیون‌های جهانی مشهود است.

مدتی است برخی کشورها با نادیده گرفتن این اصل، سیاست را با ورزش گره زده و به‌اشکال مختلف، ورزشکاران را به بهانه عدم صدور روادید با چالش مواجه می‌کنند. کشورهایی که با ایران مشکل دارند، با فشار و لابی‌های پشت پرده تلاش می‌کنند ورزش ایران را از میادین آسیایی و جهانی محروم کنند. در چنین شرایطی لازم است حوزه بین‌الملل وزارت ورزش و جوانان و فدراسیون‌های ورزشی با قدرت و پیگیری مستمر، موضوع را در سطح بین‌المللی مطرح کنند؛ زیرا عدم صدور ویزا برای ورزشکاران و تیم‌های ایرانی، لطمه بزرگی به فعالیت‌های ورزشی کشور وارد

توانند از نظر سیاسی، میزان نفوذ خود را افزایش دهد.

مگر در منشور المپیک اصلی به‌نام جدایی سیاست از ورزش وجود ندارد؟

نوشتن حرف‌های رپا روی کاغذ کار آسانی است، اما مگر همه نوشته‌ها اجرا می‌شوند؟ در سازمان‌های حقوق بشری نیز همواره بر رعایت حقوق انسان‌ها تأکید می‌شود، اما می‌بینیم که غزه با خاک یکسان می‌شود و ده‌ها هزار نفر جان خود را در دست می‌دهند. در این شرایط، این سازمان‌ها کدام منشور حقوق بشر را رعایت کرده‌اند؟

حضور رؤسای قدرتمند در رأس فدراسیون‌ها و جایگاه آن رشته در جهان تا چه اندازه می‌تواند از بروز چنین اتفاقاتی جلوگیری کند؟

این موضوع اساساً ارتباطی ندارد. هر مسأله‌ای سازگار خاص خود را دارد. ممکن است رئیس یک فدراسیون در ایران در رشته مربوطه صاحب قدرت باشد، اما مهم این است که بتواند در حل معادلات سیاسی و ایجاد ارتباطات جهانی به‌صورت قدرتمند عمل کند که در حال حاضر چنین رئیس فدراسیونی نداریم. در هیچ جای جهان به‌خاطر سوابق رؤسای فدراسیون‌ها ویزا صادر نمی‌شود، بلکه این دیپلماسی کشورهاست که مسیر صدور روادید را در سفارتخانه‌ها هموار می‌کند.

پیشتادور اهکار شمار برای حل این مسائل چیست؟

این مسائل به سیاست‌گذاری کلان هر کشور بازمی‌گردد. هر فدراسیون و وزارت ورزش، بر اساس اصول حاکمیتی، موظف است از ورزشکاران خود حمایت کند. حمایت از ورزشکار در آستانه یک رویداد مهم، چه در زمینه گادر فنی، چه تأمین نیازها و چه مسائل مربوط به روادید، یک روند کاملاً طبیعی است. حمایت به‌موقع باعث می‌شود ورزشکار با روحیه و اطمینان خاطر بیشتری در مسابقات حاضر شود. ورزشکاری که از حمایت برخوردار نباشد، دل‌قرص نخواهد داشت. بنابراین باید حمایت‌های لازم در زمان مناسب انجام شود تا ورزشکار بتواند با قدرت مقابل حریفان خود قرار بگیرد.